

Norma's universum

Het vergeten meisje van Marrum

Jessica Menheere
&
Norma Miedema



the house of books

Met dank aan Theater Ithaka – Baukje Fennema,
www.ithaka-theater.nl

Copyright © 2013 Jessica Menheere & Norma Miedema, en The House of Books,
Vianen/Antwerpen

Omslagontwerp: Wil Immink
Foto voorplat omslag: Jessica Menheere
Foto's achterplat omslag: Lisette de Zoete & Jessica Menheere
Foto Jessica: Chantal Ariëns, www.chantalariens.nl
Fotokatern verantwoording:
1. Lisette de Zoete
2. Jessica Menheere
3. Rob Timmerman
4. Arjen Hoekstra
5. Gitte Brugman
6. Tosca van de Werf
Opmaak binnenwerk: ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 443 3665 8
D/2013/8899/15
NUR 320

www.ministryofmessages.com
www.normasdieren.nl
www.thehouseofbooks.com

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Dit boek bevat Norma's levensverhaal, haar belevenissen, ervaringen en visie en beschrijft de wereld gezien door haar ogen. Dit is niet per definitie de onverdeelde waarheid.

Voorwoord

Voor mijn televisieprogramma *Joris' Showroom* portretteer ik bijzondere mensen met een eigenzinnige leefwijze. Op een of andere manier zijn *Showroom*-gasten meestal mannen. Norma was in 2009 de uitzondering die de regel bevestigde. Onvergetelijk was onze ontmoeting met haar. Twee dagen waren we te gast in haar dierenparadijs, waar zij deel van de kudde was. Alsof we een film draaiden met Angelina Jolie. Een prachtige verschijning, met een gouden hart. Hoe ze met haar lange paardenstaart de zwembijver in dook. Hoe ze de gedenkplaats verzorgde van haar overleden opa, haar beschermengel. Hoe ze vertelde over het ongeluk in Griekenland en het licht in de tunnel. Norma pakte ons in, we voelden de liefde. Midden in de warme nacht stonden we om haar heen. Gewijde stilte. Onder het licht van de vollemaan stond Norma een uur lang te mediteren met... een paard. Heel rustig blies Norma haar adem in de zachte neus van de prachtige schimmel. En het dier ademde in haar terug. Samen versmolten ze tot één organisme. Deelden elkaars longen, bliezen elkaar leven in. 'De zuiverste vorm van liefde die er is,' fluisterde Norma later. De cameraman, de ge-

luidsman, de regisseur en ik; alle vier raakten we in trance. Be-
toverd door de zwarte fee.

Joris Linssen, najaar 2012

Inleiding

Wat is normaal? Kun je mij dat vertellen en dan ook uitleggen waarom je dat vindt? Het is normaal om naar school te gaan, om 's avonds warm te eten, om te trouwen, om in een rijtjeshuis te wonen en om met mes en vork te eten. Hoezo? Omdat iedereen dat vindt, kun je zeggen, maar wie zijn dan die iedereen? 'Hoor ik daar dan ook bij?' hoor ik Norma al vertwijfeld vragen.

Dit dilemma spookte door mijn hoofd toen ik na die eerste enerverende kennismaking met Norma de lange rit van het hoge Noorden naar het zonnige Zuiden maakte. Ze had mij volledig overweldigd met haar warme, zachte en tegelijkertijd oersterke persoonlijkheid, haar baanbrekende, maar zuivere ideeën en niet in het minst haar excentrieke levenswijze.

Terwijl ik in gedachten verzonken was, regen de kilometers zich aaneen in een landschap zo plat als Nederland zijn kan, met meer windmolens dan bomen. De definitie van wat normaal is, staat nooit zo ter discussie, het is tenslotte zo normaal. Zonder het er uitgebreid over te hebben worden de grenzen van het normale ongemerkt afgebakend, worden paaltjes geslagen ter begrenzing

van wat normaal is en vooral ook wat niet. ‘We’ zijn het er al gauw over eens. Maar klopt het wel, is het werkelijk zo? Wat nu normaal gevonden wordt, was dat tenslotte minder dan een eeuw geleden helemaal niet. En wat hier normaal is, wordt op andere plaatsen in de wereld als volslagen belachelijk of ondenkbaar bestempeld, of is zelfs goed voor een gevangenisstraf. Is wat voor jou normaal is voor mij vanzelfsprekend ook normaal? Normaal is zo gewoon nog niet. Verre van eenvoudig, die definitie van normaal, bedacht ik mij ter hoogte van Emmeloord. Gebonden aan plaats, afhankelijk van de tijdgeest en gedefinieerd door het individu.

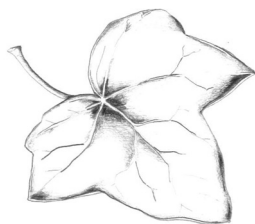
We zijn gewend om altijd iets te vinden van iemand. Je vindt iemand leuk, aardig, spontaan, mooi of levenslustig. Dat is fijn. Maar je kunt ook iemand in een fractie van een seconde bedelven onder een vernietigend oordeel: dik, dom, lelijk, raar en vooral niet normaal dus. Waarom doen we dat eigenlijk? Wat heeft het voor zin om meteen iets te vinden van iemand en vooral: hoe vaak is het werkelijk gerechtvaardigd wat je vindt? Is het eerlijk, klopt het? Die keren dat ik mijn eigen oordeel op de proef gesteld heb, kwam ik erachter dat ik werkelijk geen idee had. Ik schaamde mij diep over mijn snelle oordeel als ik weleens de moeite nam diegene beter te leren kennen. Probeer de ander te begrijpen en je verzacht vanzelf, zo merkte ik. Meestal nemen we die moeite niet, het is zoveel simpeler om gewoon, al dan niet terecht, een sticker op iemand te plakken. Dan ben je er maar van af. Je zou er bijna een kleur van krijgen, want ook jij zult vast met de regelmaat van de klok een onterecht oordeel vellen, net zoals zovelen. Als je even verder kijkt dan je neus lang is, kun je maar tot één conclusie komen. Oordeel niet! Niet over mij of een ander, niet over Norma, maar ook niet over jezelf. Je bent uniek, maar tegelijkertijd sta je ook niet alleen in hoe je denkt en voelt of wat je voor je kiezen gekregen hebt.

Norma’s levensverhaal is indrukwekkend en bijzonder te noemen, daar zal iedereen het na het lezen van dit boek over eens zijn. Zij

is zeker anders dan vele anderen, maar tegelijkertijd is zij net zo normaal of abnormaal als jij en ik. Het verschil is dat het leven nogal wat rauwe sporen in haar nagelaten heeft, voor mijn gevoel meer dan menselijkerwijs te verwerken valt. Toch heeft Norma zich staande gehouden en veel meer dan dat: zij overwon haar verleden, leeft voluit en zet zich dag in dag uit in voor haar intens geliefde kudde van meer dan tweehonderd dieren.

Norma wil de wereld vertellen hoe het leven je te grazen kan nemen, hoe het zo kan lopen dat je niet meer bent wie je was, dat een gevoelig maar beresterk meisje in een wrak kan veranderen. En met vallen en opstaan ook weer in staat is om haar sterke zelf te hervinden en bruisend en totaal te leven. In volledig vertrouwen. Zonder concessies.

Jessica Menheere



Start de chat

Dagenlang word ik overspoeld door een intens gevoel van verdriet en verlies. Al veel en veel te lang probeer ik de boel draaiende te houden, terwijl verdriet en verlies blijven wroeten, steken en vernietigen onder het oppervlak. Ik heb geen vat meer op de realiteit en kan de scheidslijn tussen dromen en de dag niet meer vinden. In vlagen duik ik terug in het verleden, herbeleef momenten, uren en dagen van diepe ellende en pijn. Ik kan niet meer. Ik ben op. Mijn lichaam, geest en ziel zijn uitgeput.

Mijn dieren zijn nog de enige vorm van realiteit. Zij houden mij hier vast als verbinding met het leven. Want als ik niet meer voor ze zorg, wie neemt die taak dan op zich?

Maar dan komt de nacht, dat grote zwarte niets, met angst en wanhoop in zijn kielzog. Ik verlies het volledig. Waanzin neemt het roer over en de laatste link met het leven vervaagt. Ik ben mij bewust van het moment waarop tot mij doordringt dat zelfs de dieren mij nu niet meer kunnen redden. Wat kan ik nog voor ze betekenen? Ik ben af- en opgebruikt door mijn leven.

Ik zit aan de keukentafel en de honden kruipen om mij heen. Ze blijven op afstand want ze zijn bang voor mij, voor mijn wan-

hoop. Het gevoel dat ik gefaald heb, maakt het af. Ik kan niet meer.

Het voordeel van niet alleen ‘gewoon’, maar ook psychiatrisch patiënt zijn is dat zich gaandeweg een voorraad medicamenten vormt in huis. Slaappillen, antidepressiva, cholesterolverlagers, prolactineremmers, van alles wat. Met de maand groeit de voorraad. Niet dat ik bewust gespaard heb, maar er is inmiddels behoorlijk wat in huis.

Ik eet het allemaal op en gooi er voor de zekerheid een fles wijn achteraan. Het licht gaat uit.

Ergens word ik wakker, ik weet niet waardoor of waarvan. Ik vecht ertegen, wil weg zijn en blijven, maar het spook van het leven blijft me plagen. Ik kijk met dikke ogen op en zie de honden om mij heen staan. Nee Norma, dit kan zo niet, het is ontzettend fout wat je gedaan hebt. Mijn lichaam begint te braken en te braken. Alles komt eruit. Ik voel me hondsberoerd, doodziek en gebroken tegelijkertijd.

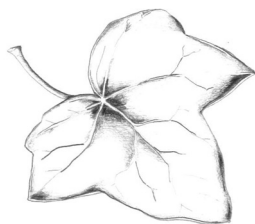
Zo hang ik over de keukentafel heen tot ik weer wat helderder word in mijn hoofd. Ik kan dit niet alleen. En dat hoeft ook niet. Zoek hulp of contact, Norma! Ik herinner mij 113, hulp voor mensen in geestelijke nood. Ik typ dit in de zoekbalk van mijn laptop, die nog open naast mij staat van de avond tevoren. Ik beland op een site waar groot geschreven staat: ALS JE DENKT AAN ZELFMOORD.

Start de chat.

Vrijwel onmiddellijk krijg ik een reactie. Ik ben niet alleen en toch blijf ik anoniem. Dat voelt goed. Ik typ in dat ik een overdosis van alles genomen heb, met drank, maar dat ik weer wakker ben. Dat ik kots tot uit mijn tenen en dat ik niet meer kan. Deze mislukte zelfmoord voelt als een straf. Dat ik zelfs dít niet kan. Ik ben veroordeeld tot het leven.

De persoon aan de andere kant houdt mij erbij en als ik even niet typ, komt er een vraag. De juiste vraag met de juiste toon. Ik

krijg steeds meer het gevoel dat ik mij bloot kan geven en ondanks dat mijn lichaam trilt, zweet en ik bij vlagen hallucineer, blijf ik typen via de chat. Over mijn grote eenzaamheid, mijn wanen, angsten en verdriet, mijn pijn in het heden, maar vooral over wat er gebeurd is.



JANUARI

Lekkere hapjes voor in de oven, chips, vuurpijlen, oliebollen en een plens champagne erachteraan; heerlijk, zo'n oudejaarsavond. Hoe heb jij het dit keer gevierd? Bij vrienden of familie, misschien in de stad of thuis voor de buis? Van het vuurwerk om middernacht was door de mist zeker niet zoveel te zien dit jaar. En is het nog laat geworden?

Hier was het stil rond middernacht. De kudde sliep en voor mij gold hetzelfde. Hier hebben we gelukkig geen last van het geknal van vuurwerk en de lichtflitsen. De dieren zijn net zo rustig als iedere doordeweekse dag. Ik lag zoals gewoonlijk lekker op tijd met de honden in mijn bed. De dag was al bar koud en de nacht nog een graadje erger, dus los van het feit dat oud en nieuw mij niet zoveel zegt, had ik het nooit tot twaalf uur in mijn eentje uitgehouden in een koud huis. Bovendien was ik moe van het harde werken overdag, zoveel dieren op het erf maken nou eenmaal nogal wat rommel en met name de Antonia's, de vier kippen die in de winter mijn slaapkamer bewonen, hadden er ook een feestje van gemaakt. Buiten in de ren zouden de dames de strenge winter op het Friese platteland niet overleven, vandaar. Iedere dag rom-

melen de overrijverige kippendames luid kakelend met hernieuwde energie waar ik de avond ervoor net alles heb schoongemaakt. In no time liggen de zaadjes, grasjes en strootjes weer door de hele kamer verspreid. Samen met vele kippendrollen. Zouden ze nou onderhand niet in de gaten hebben dat dit eeuwige gerommel van ze niet op prijs gesteld wordt? Bovendien lijkt het tegenwoordig wel alsof er iets in mijn matras zit wat ze lekker vinden, want ze doen er alles aan om het kapot te pikken. Stop hiermee, dames!

Kippen houden zich gewoonlijk niet aan zon- en feestdagen, dus de eerste dag van het nieuwe jaar is hier niet anders dan anders. Een kalender is voor mij een door mensen bedacht ding. Waarom zou het nieuwe jaar eigenlijk op 1 januari beginnen? Waarom niet op de eerste lentedag bijvoorbeeld? Ik weet het niet. De Chinezen hebben hier een heel ander idee over. Hun nieuwjaar wordt afgestemd op de maankalender en valt in onze kalender steeds op een andere dag. Binnenkort begint het Chinese jaar van de Draak, dit spreekt meer tot mijn verbeelding. Wat mij betreft is het ook vreemd om goede voornemens te beperken tot deze ene nieuwjaarsdag. Elke avond weer wordt het tenslotte twaalf uur, elke dag kun je, nee, elke dag móét je opnieuw beginnen en zo kan iedere nieuwe dag een fris nieuw begin inluiden. Al klinkt het erg voor de hand liggend, het is goed om je dat te realiseren, af en toe. Zo blijf je ieder moment zien als een mogelijkheid om te reageren op wat zich aandient. Creëer je eigen oud en nieuw, op ieder moment dat je dat zelf verkiest; verander, vernieuw, maak plannen en blijf dromen, waarom zou je je beperken tot een geforceerde datum?

Van een afstand gezien zou je bijna niet geloven dat er een huisje schuilt onder de groene bult die je vanaf de weg kunt zien liggen. Het boerenland, zo noordelijk in Friesland, is zo plat als een pannenkoek. De kaarsrechte diepe voren in het land van de boerenbuurman staan in contrast tot de rommelige groene berg waaronder mijn miniboerderijtje schuilgaat.

Soms komen er zomaar wildvreemden mijn erf op, pottenkijkers of misschien wel overenthousiaste fans die blijkbaar zonder schroom over mijn hek klimmen. Nogal brutaal vind ik dat, maar als je uitgenodigd bent en de moeite neemt om het pad af te lopen en stap voor stap dichterbij te komen, zul je onder die groene bult een ware Hof van Eden ontdekken. Al meer dan vijftien jaar woon ik in dit kleine, door allerlei groen overwoekerde boerenhuisje op het platteland ver weg van de drukte en hectiek van de stad. Het stelt niet al te veel voor als je het langs de huidige huizenmeetlat zou leggen, maar voor mij is het de ideale plek om te wonen. Waar vind je zoiets nog: als 's zomers alle deuren de hele dag openstaan, is binnen buiten en buiten binnen. Dan fladderen de vlinders door mijn slaapkamer, scharrelen de kippen door de kamer waar ze in de winter ook wonen en met een beetje mazzel steekt mijn koe haar koppie om de hoek van de deur. Noem het één met de natuur. Dat is precies wat ik wil, zoveel mogelijk los van allerlei materiële ballast kunnen leven midden in de natuur.

Hoewel ik officieel alleen woon, is niets minder waar. Ik heb vele medebewoners, meer dan tweehonderd zelfs. De vissen en kippen zijn overigens verantwoordelijk voor de honderdtallen, aangezien zij in aantal een buitensporige bijdrage leveren. Mijn territorium wordt vooral en uitbundig door de dieren bewoond en in en om mijn huisje tref je allerlei soorten dieren aan. Om precies te zijn: elf paarden, ongeveer veertig katten, vier honden, een koe, vijf varkens, een paar parkieten, konijnen, kippen, vissen en eerst ook nog een leguaan, maar die is een halfjaar geleden overleden. De aantallen wisselen voortdurend, soms komen verdwaalde dieren hier aangelopen of worden afgedankte huisdieren hier afgeleverd en natuurlijk overlijden er met regelmaat lievelingen. Of het nou altijd wel zo verstandig is of niet, ik neem ze met alle liefde op, ziek of verwaarloosd, ze zijn welkom.

Stuk voor stuk zijn de dieren gered van een wisse dood of behoeft voor een verwaarloosd bestaan. Hoewel ik de leider en ver-

zorger van deze bonte kudde ben, leven we min of meer gelijkwaardig samen op zo'n tachtig vierkante meter. Ik zorg voor de dieren en op hun beurt zorgen zij voor mij. We hebben elkaar nodig en met alles wat er in mijn leven op mijn pad gekomen is, kan ik niet ontkennen dat de dieren op meerdere momenten mijn redding zijn geweest. En nog steeds zijn.

Al lijkt het in eerste instantie een grote chaos op mijn erf, samen vormen we een zeer gestructureerd en goed georganiseerd ecosysteem. Het verzorgen van mijn dieren is mijn dagtaak, of beter gezegd levenstaak, mijn missie en manier om te overleven tegelijk. Ook als er eentje ziek is, komt de zorg eerst op mijn schouders terecht en zo heb ik in de loop der jaren geleerd om zelf een eerste diagnose te stellen, antibiotica toe te dienen en waar nodig injecties te geven. En gelukkig kan ik in geval van nood altijd terugvallen op mijn geweldige dierenarts, bij wie ik al jaren vaste klant ben.

Eigenlijk vragen al mijn dieren op de een of andere manier speciale zorg. Gered uit de wrede klauwen van de mens, gered van een naderende dood. Achter al mijn elf paarden en pony's schuilt een pijnlijk verhaal, ze zijn ziek of afgedankt. Norir, de grote stoere bruine hengst met de doorgezakte rug, had toen hij bij mij kwam wonen ernstig ondergewicht en was tot op het bot verwaarloosd. Maandenlang heb ik hem intens verzorgd tot hij weer een gezond glanzend, heerlijk ondeugend paard geworden was. Tank, het fjordenpaard met akelig eczeem, was klaar wat de mens betreft, opgegeven. Of Friemel, de kleine shetlandpony, die een chronische aandoening in zijn darmen heeft. Stuk voor stuk afgeschreven paarden, rijp voor de slacht zou je denken, maar nee, dat kan ik echt niet laten gebeuren.

Hetzelfde geldt voor de honden en katten. Een van de honden, Fabio, was niet te handhaven in huiselijke kring. Te druk en onstuimig, niet te vertrouwen. Hier ontpopt hij zich tot een vrolijke speelkameraad en kan hij het prima vinden met de andere honden. Een van de andere is een beagle, zij heet Loki en is gered uit

het laboratorium. Loki is ontzettend lief en aanhankelijk, maar haar gezondheid is nogal kwetsbaar. Dat kan ook niet anders als er als puppy allerlei akelige proeven op je zijn uitgevoerd.

Kingamabuto, roepnaam King, is mijn witte kattenschatje dat maar niet groter wil worden dan een kitten. Ze heeft chronische niesziekte en als ze niest, kun je zomaar een klodder kattensnot zien vliegen. Ze is een echte knuffelaar, kroelt erop los en wil niet anders dan bij je zitten. Als dat echt niet lukt, dan gaat ze maar slapen op de kachel of opgerold achter in mijn capuchon liggen. In en om mijn huis wonen zo ongeveer veertig katten. En dat leeft hier allemaal samen op de bank, onder en op de tafel, in ieder hoekje waar ze maar doorheen kunnen kruipen.

Behalve de paarden en varkens mogen alle dieren binnenkomen. Ach, eigenlijk mogen ze allemaal wel binnen, zolang het maar niet permanent is. Iedereen die veel met dieren omgaat, weet dat het een wonder is wanneer zoveel verschillende soorten vredig naast elkaar leven. Ze tolereren elkaar en sommige zoeken elkaar zelfs op, zoals de papegaai en Nulu de kat, die twee kun je altijd samen vinden boven op de kledingkast.

In mijn slaapkamer heb ik een anderhalve meter diep bassin uitgegraven waar alle karpers en andere vissen in zwemmen. Ook de parkieten vliegen daar los rond en dat alles bij elkaar zorgt ervoor dat mijn slaapkamer de sfeer van Burgers' Bush ademt.

Soms, als ik de oude deur van mijn huisje open laat staan, lopen de paarden via de gang door de woonkamer door de openstaande tuindeuren naar buiten en grazen zij vervolgens vrolijk achter in mijn wilde tuintje tussen de tropische planten en tuinbeelden in. Als ik de paarden betrap, kan ik mijn lachen amper inhouden en af en toe laat ik ze maar hun gang gaan. Tenslotte mogen de honden en katten ook overal komen en slaapt Zjené, de bruine koe, de hele winter binnen in de gang. Toch houd ik de paarden liever op het erf, want zij zijn in huis wel erg onhandig groot. Het is hier immers niet zo ruim als in Villa Kakelbont. Mijn

boerderijtje is maar klein, het lijkt soms meer een stal dan een woonhuis en is volledig overwoekerd door klimop, die zich inmiddels ook een weg naar binnen heeft gebaad. Het woord 'woonkamer' moet je in mijn geval dan ook niet al te nieuwbouwerig opvatten. Een boomhut met een houten vloer en een kattenzolder erin is een betere benadering van de werkelijkheid. Mijn eigen jungle op het platteland. Raar? Nee hoor, net zo raar als wonen in dezelfde betonnen blokkendoos als de burens, in een lange eentonige straat met hier en daar een klein boompje als je geluk hebt. Voor mij voelt mijn plek letterlijk en figuurlijk als bijzonder natuurlijk: mijn thuis.

Welkom in mijn wereld, welkom in Norma's universum, eiland tussen de Friese weilanden, waar de dieren en ik samenleven en overleven.